

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНОГО
РОЗВИТКУ КЕРІВНИХ ТА ПЕДАГОГІЧНИХ
ПРАЦІВНИКІВ УСТАНОВ І ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ
ТА ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

**ІНФОРМАЦІЙНО-
МЕТОДИЧНИЙ ВІСНИК
«ОРІЄНТИР» №4 (травень)**

СПЕЦВИПУСК

***«Освітній процес і трудові відносини
у запитаннях та відповідях»***

Хмельницький, 2022

Освітній процес в умовах воєнного стану: запитання та відповіді

Швидка зміна законодавства в умовах воєнного стану вимагає від керівників усіх рівнів швидких управлінських рішень. У спецвипуску зібрано типові питання, які виникають у більшості керівників закладів освіти і відповіді на них з офіційних джерел.

1. Чи може дитина, яка знаходиться за кордоном, продовжити навчання в школі на території України?

Дитина може здобувати освіту за дистанційною формою в закладі освіти, в якому навчалася раніше. Звертаємо увагу, навіть якщо заклад освіти фізично було зруйновано – він все одно може організовувати дистанційне навчання для всіх здобувачів. Тому найкраще – за можливості продовжити навчання дистанційно у своєму закладі освіти.

Якщо дистанційне навчання у закладі освіти не здійснюється, дитина може продовжити навчання в іншому закладі освіти на території України. Для цього один із батьків, опікунів чи інших законних представників, родичів повинен подати до закладу освіти відповідну заяву про зарахування (її скановану копію чи фотокопію). Заява подається будь-яким способом: особисто або електронною поштою, через месенджер або іншим зручним способом для заявника. Якщо у законних представників наявне свідоцтво про народження дитини та свідоцтво її навчальних досягнень – бажано скановані копії чи фотокопії цих документів додати до заяви.

Докладніше, як дітям-переселенцям продовжити навчання у закладах освіти – [тут](#).

Як діти, що вимушено покинули Україну, можуть продовжити навчання – читайте [тут](#).

2. Як відмовитися від вивчення російської мови? Хто має приймати рішення щодо викладання російської мови під час війни? Адже навчальний рік ще триває, вчителів протарифіковано, але всі розуміють, що потрібно щось змінити.

Можливе рішення, яке цілком у законному полі: до кінця навчального року оголосити простій для вчителів російської мови через неможливість викладати мову агресора.

На наступний навчальний рік – замінити у навчальних планах на інші, більш корисні предмети: наприклад, історію України, математику, англійську мову тощо.

Стосовно можливостей працювати для вчителів російської мови і літератури, то важливо враховувати, що під час навчання у педагогічному закладі вищої освіти вони вивчали і українську мову, і українську літературу, і зарубіжну літературу. Тому ці колеги цілком можуть пройти навчання, перекваліфікуватися і викладати інші спеціальності, передбачені дипломом про педагогічну вищу освіту.

Також нещодавно міністр освіти і науки України заявив про створення робочої групи в межах дисципліни “Зарубіжна література”. Робоча група буде оцінювати необхідність творів російських авторів у програмі курсу “Зарубіжна література”.

3. Що робити студентам - майбутнім викладачам російської мови? Чи будуть зміни в університетських програмах?

В університетських освітніх програмах також мають бути відповідні зміни. Студенти, які наразі вивчали російську мову, щоб стати її викладачами, можуть викладати інші предмети, передбачені їхніми спеціальностями за дипломом.

На мою думку, необхідно переглянути ліцензовані обсяги щодо підготовки вчителів російської мови відповідно до потреб та запитів на навчання російською мовою. Наведу приклад, у 2022 році Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С.Сковороди оголосив прийом на навчання на освітній ступінь “бакалавр”, ліцензований обсяг на спеціальності:

- середня освіта (Українська мова і література) – 30 осіб;
- українська мова і література, польська мова в закладах освіти – 20 осіб;
- українська мова і література, англійська мова в закладах освіти – 30 осіб;
- російська мова, зарубіжна література, англійська мова в закладах освіти – 35 осіб.

Університет – за погодженням з МОН – цілком може переглянути цей розподіл, враховуючи фактичний стан справ.

4. Мораторій на проведення всіх видів перевірок, — новий законопроект 21 квітня 2022

Державна регуляторна служба та Мінекономіки пропонують скасувати заходи контролю під час воєнного стану

Державна регуляторна служба та Мінекономіки розробили проект Закону України «Про внесення змін Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» (далі — Законопроект).

Чи можна поновити дію трудового договору до припинення чи скасування воєнного стану Законопроект передбачає: абсолютний мораторій на проведення планових заходів контролю; мораторій на позапланові заходи, до яких прирівнюються рейдові, інспекційні та інші види перевірок. Такий мораторій зможуть скасувати у разі загрози безпеці людей або навколишнього середовища за рішенням КМУ по всій території або на окремих її частинах; оперативний, спрощений та незалежний адміністративний порядок оскарження результатів позапланових заходів контролю;

У Законопроекті також визначені особливості функціонування інтегрованої автоматизованої системи державного нагляду (контролю) та статус розпочатих перевірок. Відповідні зміни внесуть до Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05.04.2007 № 877-V.

Джерело: <https://www.kadrovik01.com.ua/news/7704-moratory-na-provedennya-vsh-vidv-perevrok-noviy-zakonoproekt>

5. Як закінчити навчальний рік під час війни?

Але завдання дорослих — у будь-яких життєвих ситуаціях захищати дітей і дбати про їхнє право на освіту. У Міністерстві освіти і науки України наголошують: усім школярам потрібно надати змогу продовжувати або завершити навчання та отримати відповідні документи. Загалом це регулює наказ МОН **«Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань завершення 2021/2022 навчального року»**.

6. Якщо школяр переїхав у межах країни.

Чи можна навчатися далі в тій самій школі, що й раніше?

Якщо в школі організоване дистанційне навчання і є технічні можливості (гаджет, інтернет), можна продовжувати займатися там і надалі.

Якщо школа, де дитина навчалася раніше, не запровадила дистанційне навчання, можна оформити перехід на сімейну форму навчання (достатньо заяви батьків на електронну пошту школи). Тоді учень має самостійно опанувати програму, а школа надсилає календарний план, а потім онлайн чи офлайн перевірятиме рівень знань.

А на новому місці у школу візьмуть?

Звісно! Достатньо подати документи до закладу освіти там, де дитина тимчасово проживає. Нині ця процедура спрощена, а прийняти зобов'язані всіх учнів, які є внутрішньо переміщеними особами (ВПО).

Найголовніше — заява одного з батьків та документ, що підтверджує особу школяра (свідоцтво про народження або паспорт). Якщо з документами про навчальні досягнення є проблеми, це не перепона.

Що робити, якщо дитина опинилася окремо від батьків?

Нерідко нині мами відвозять дітей до бабусь, а самі повертаються додому. Є два варіанти. Бабуся, як і інші родичі, які мають документи, що підтверджують особу, може подати заяву про долучення дитини до навчання. А ще батьки можуть надіслати скан чи фотокопію своєї заяви — електронною поштою, факсом, у будь-який інший спосіб за вибором заявника.

А як щодо решти документів?

Табель, свідоцтво про базову школу (для старшокласників) — переселенці не завжди брали із собою ці документи. Можна передати їх пізніше, а для зарахування батькам достатньо дати інформацію про те, у якому саме закладі освіти та в якому класі навчалася дитина. Знання учня, щоб визначити, у якому класі він має навчатися, оцінює шкільна комісія (більше про це).

А якщо свідоцтво чи табель, наприклад, згоріли у пожежі?

Втрачений табель не треба відновлювати. Річне оцінювання вчителі можуть виставити за результатами навчання вже в другому семестрі, на новому місці. І навіть замовити срібну чи золоту медаль, якщо учень демонструє високі досягнення в навчанні.

А ось якщо втрачено свідоцтво про базову освіту, доведеться зробити дублікат. Для цього потрібно звернутися за попереднім місцем навчання.

Що робити, якщо школа, яка видала документ, зруйнована, не працює?

Тоді можна отримати на імейл електронну випуску ЄДЕБО (з електронними підписом і печаткою). Для цього достатньо лише надіслати електронний запит до Єдиної державної електронної бази з питань освіти. Але це в разі, якщо у вас десь записані серія та номер втраченого документа.

Якщо ж його не пам'ятаєте, процедура складніша. Утім, в умовах воєнного стану і в цьому можуть допомогти. Школяр (або хтось із батьків, родичів, опікунів) має звернутися із заявою (письмовою чи електронною) про надання документів до школи, де нині навчається. А заклад має протягом трьох діб переслати її до державного підприємства «Інфоресурс», яке проведе розшук та надасть інформацію для дублікату.

Якщо учня взяли до школи, з попередньої його виключать?

Ні, там, де учень навчався до війни, — це основне місце навчання: дитина перебуватиме там на обліку і буде переведена в наступний клас. Із часом вона зможе повернутися до однокласників. А ось на новому місці учня запишуть як тимчасового відвідувача школи.

Випускнику має видати свідоцтво школа, де він тимчасово навчається?

За вибором учня: або вона, або школа за місцем постійного проживання. Учень випускного класу (9-го чи 11-го) має попередити керівника закладу освіти про бажання отримати такий документ. Робити це краще вже зараз, адже школи заздалегідь замовляють певну кількість бланків свідоцтв.

А якщо дитина повернулася до рідної школи, що тоді?

Якщо учень отримував оцінки у школі за місцем тимчасового перебування, у дистанційній школі чи екстернаті, усе це вчителі мають врахувати під час семестрового та річного оцінювання. Доказом можуть бути інформаційні довідки від шкіл, виписки з класного журналу, електронні журнал, щоденник тощо.

Якщо не було змоги навчатися або понад 60% уроків із певного предмета проходили дистанційно, вчитель може замість бальної оцінки поставити «зараховано». Лякатися нема чого: нині такий запис дає змогу вступати у виші і це не те саме, що «прослухав».

7. Якщо дитина в умовах бойових дій чи на тимчасово окупованій території які є варіанти навчання?

У таких жахливих, небезпечних умовах не завжди є змога навчатися. Або ж не хочеться йти до школи, у якій окупанти змінюють програми за стандартами так званих ЛНР/ДНР.

Якщо проблем забагато, треба думати про життя, здоров'я, а навчання можна буде надолужити потім. Таких школярів ніхто не виключатиме зі шкіл — навпаки, за мирних часів планують надати усіляку допомогу в навчальній підготовці.

Є варіант навчатися дистанційно або у формі екстернату в будь-якій школі на безпечній території. Дістати свідоцтво про базову чи середню освіту теж можна лише в ній.

Як можна скласти мультипредметний тест, щоб стати абітурієнтом?

Це вдасться лише тим, хто зможе вирватися на підконтрольну Україні територію. Можливо, будуть розроблені якісь додаткові варіанти. Поки що випускник має хоча б зареєструватися на тест. Якщо це нереально, можливо, вдасться додзвонитися до будь-яких знайомих, у яких є інтернет. Попросіть зареєструвати вступника за вас. Достатньо ввести прізвище, ім'я, по батькові, дату народження й номер паспорта абітурієнта.

8. Якщо дитина тимчасово за кордоном де навчатися за українськими стандартами?

Найпростіше — там, де є українські класи чи школи (наприклад, в окремих містах Австрії, Німеччини, Естонії, Португалії, Польщі, Чехії, Естонії). Вони співпрацюють з Міжнародною українською школою, тож діти вчаться за звичною програмою та отримують такі самі, як в Україні, документи.

Утім, значно частіше (в одинадцяти країнах Європи) можна зустріти суботні та недільні українські школи, які лише допомагають учням-екстернам самотужки опанувати знання, а також дають шанс зануритися в рідну культуру. Таких дітей спочатку зараховують до Міжнародної української школи (МУШ), а вже потім гуртують суботні та недільні школи.

А якщо не пощастило і нічого такого поруч немає?

Вступ до МУШ відкритий для будь-якого хлопчика чи дівчинки шкільного віку, які тимчасово перебувають за кордоном. Потрібна заява одного з батьків, свідоцтво про народження або паспорт, ID-картка, таблиць за перший семестр, особова справа, для старшокласників — свідоцтво про базову освіту, копії чи скани документа, що підтверджує тимчасове перебування екстерна за кордоном. Документи можна особисто подати, надіслати кур'єром, електронною поштою з подальшим наданням оригіналів. Якщо документи про освіту втрачені чи їх не можна зараз надати, рівень знань учня визначатиме атестаційна комісія.

Дитина має самостійно навчатися?

Школяр матиме консультації та письмові роботи протягом навчання. До слова, з МУШ виключать, якщо учень навчається та не виходить на контакт протягом більш ніж півроку.

Дитина до 10–11 років ще не може бути цілком самодостатнім екстерном. Тож прописано, що учень початкової школи може опанувати матеріал лише з допомогою батьків.

І який документ отримає учень?

МУШ перевіряє знання онлайн та офлайн, видає таблиці, свідоцтва українського взірця про базову освіту та про повну середню освіту.

Ще варіанти є?

Так, можна жити за кордоном, а дистанційно навчатися в школі за місцем основного проживання. Отримати свідоцтво про базову або повну середню освіту можна поштою, вже після повернення. Також нині обговорюють варіант видачі свідоцтв через застосунок «Дія»

А якщо в рідній школі немає дистанційки?

У теорії можна приєднатися до будь-якої іншої школи в Україні, де вона є. Для цього хтось один з батьків чи інших законних представників має надіслати скан чи фотокопію заяви (за можливості — свідоцтво про народження дитини чи паспорт, документи про навчальні

досягнення) електронкою, месенджером чи іншим зручним способом. Утім, не завжди школи готові взяти учня, що перебуває за кордоном.

Також завжди є змога приєднатися до однієї з приватних дистанційних шкіл. За часів війни кілька з них навіть приймають слухачів безкоштовно, але за оцінювання знань та отримання свідоцтва доведеться сплатити.

Чудово! Тоді дитина не ходитиме до місцевих шкіл

Спочатку переконайтеся, що в країні, де ви перебуваєте, діти не зобов'язані ходити в місцеві школи. У Норвегії, Австрії, Німеччині батьків можуть оштрафувати та поставити під сумнів, чи добре вони справляються з батьківськими обов'язками.

Але син чи донька не знають мови!

Найімовірніше, дитину запишуть в інтеграційний клас, де навчання мови — основне завдання. Деінде є перекладачі, україномовні помічники вчителя (у школі або їх можна привести із собою). Підліткам доведеться навчатися у школах для дорослих прибулих іноземців.

У кількох країнах діти матимуть статус слухачів, а не учнів, доки не вивчать мову, а в Румунії відвідуватимуть школи лише як слухачі.

І документ про навчальні досягнення дитина отримає європейського зразка?

Так. Його доведеться привести до українського держстандарту після повернення додому. Тим паче системи оцінювання можуть бути різними: 6-бальна (Польща), 7-бальна (Фінляндія), 10-бальна (Австрія), 20-бальна (Франція), літерами (США, Канада). А не 12-бальна, як у нас.

Можна поєднати навчання в Україні та в країні перебування?

Так, у більшості родин біженців так і відбувається. Єдина проблема — навантаження на дитину, яка вчиться вдень у місцевій школі, а потім дистанційно — в українській школі.

Що треба, щоб такий випускник отримав в Україні вищу освіту?

Свідоцтво про повну середню освіту за українським стандартом обов'язково треба подавати під час вступу, хоча його середній бал цього року не будуть враховувати. Якщо йдеться про навчання за контрактом на не надто популярних спеціальностях, потрібно лише написати заяву та мотиваційний лист. Також цього досить, якщо випускник обрав спеціальність, на яку відбирають за творчим конкурсом (його результати матимуть основне значення).

В інших випадках треба пройти мультипредметний тест. Ми вже писали про всі особливості мультипредметного тесту. У деяких країнах організовано його проведення для українців (скажімо, Польща, Молдова, Естонія). Варто дізнатися в посольствах та консульствах України в країні, де перебуваєте, чи є така змога. Або ж чи здатні ви з абітурієнтом приїхати в Україну для проходження тесту. Якщо так, випускнику слід терміново (до 19 квітня) зареєструватися.

9. Як учні закінчуватимуть навчальний рік? Як отримати освітні документи та чи будуть золоті медалі у випускників?

Читайте тут: <https://www.facebook.com/NataliyaPi.../posts/421003223165279>

Усі діти отримають освітні документи

«Методичні рекомендації щодо окремих питань завершення 2021/2022 навчального року» у квітні були затверджені МОН.

Кожен навчальний заклад має забезпечити виконання освітніх, навчальних програм, шляхом:

- ущільнення навчального матеріалу;
- самостійної діяльності учнів;
- можливості коригування кількості навчальних днів.

Школи зможуть самі визначати день закінчення освітнього процесу. Передусім вони мають дбати за психологічний стан дітей.

Тобто навчальний матеріал можна подати у коротші терміни, щось дати на самостійне опрацювання. Наприклад, зінтегрувати теми.

Як отримати свідоцтво про освіту?

Якщо нема закладу освіти, але дитина в Україні, заклад, що прийняв дитину, видає свідоцтво про освіту.

Можуть надаватися електронні журнали або ж враховуватися оцінки лише за 1 або лише за 2 семестр як річні. Якщо жодних оцінок нема - заклад може провести опитування чи тестування.

Нагадую, що бал свідоцтва за освіту не впливає на рейтинг при вступі в університети цього року.

Чи будуть видаватися золоті/срібні медалі?

Так, будуть.

Якщо особа втратила документ про освіту?

Можна подавати запит на дублікат онлайн, якщо є інформація про серію і номер власного документа про освіту. Також можна звернутися в школу, що видавала свідоцтво, чи Департамент освіти області.

Коли мають бути готові документи про освіту?

Державне підприємство «Інфоресурс» планує надрукувати усі документи у червні. Тобто буде можливість вчасно отримати всі необхідні освітні документи!

Автономія закладів працюватиме! І це не може не тішити!

10. Як завершити навчальний рік в умовах воєнного стану?

Ми отримуємо багато запитань щодо завершення навчального року від учнів, батьків, педагогічних працівників, директорів шкіл: тих, що продовжують навчання чи роботу вдома у своєму закладі освіти; тих, які вимушено стали переселенцями чи перемістилися за кордон та продовжили навчання чи роботу у своєму закладі, або обрали інший заклад освіти; тих учасників освітнього процесу, які знаходяться на територіях тимчасової окупації або в зоні бойових дій.

Інформуємо у дописі на нашому сайті <https://bit.ly/3jeybmK>, коли завершувати навчальний рік та як:

- організувати освітній процес закладам загальної середньої освіти до завершення навчального року;

- завершувати навчальний рік учням з тимчасово окупованих територій та територій бойових дій;

- здійснювати семестрове, річне оцінювання учнів в умовах воєнного стану;

- здійснювати оцінювання учнів, які змінили заклад освіти та втратили документи про навчальні досягнення, учнів, які виїхали за кордон;

- переводити учнів у наступний клас;

- видавати документи випускнику 4, 9, 11 класу, якщо він знаходиться за кордоном, в іншому регіоні України або на ТОТ.

Відповідний наказ видало Міністерство освіти і науки України від 01.04.2022 року № 290 “Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань завершення 2021/2022 навчального року” <https://bit.ly/3JkLflc> .

11. Як отримати свідоцтво про освіту на окупованих територіях?

Поки що на це запитання немає відповіді. Наразі наказом МОН від 01.04.2022 року № 290 “Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань завершення 2021/2022 навчального року”) визначено, що інформацію на замовлення документів про освіту випускникам можуть подавати як заклади освіти, в яких вони навчалися раніше, так і заклади, де діти навчаються зараз.

12. Як випускнику з тимчасово окупованих територій взяти участь у національному мультипредметному тесті, якщо поганий Інтернет-зв’язок?

За інформацією Українського центру оцінювання якості освіти, у травні кожен на своїй Інформаційній сторінці обов’язково повинен підтвердити бажання скласти НМТ і

повідомити організаторам про те, у якому регіоні перебуватиме в липні. Усі абітурієнти складатимуть тест на безпечних територіях. Планується, що після підтвердження інформації про регіон перебування абітурієнтів розподілять у відповідні пункти тестування на безпечних територіях. Інформацію про свій пункт тестування можна буде знайти у своєму реєстраційному кабінеті. Механізм організації НМТ продовжує напрацьовуватися, тому поки що нам усім залишається очікувати офіційних роз'яснень від МОН та УЦОЯО.

Також в УЦОЯО наголошують абітурієнтам, що однієї реєстраційної картки достатньо для потрапляння до бази даних про потенційних учасників НМТ, і просять не створювати дублі реєстраційних карток і не надсилати свої документи до регіональних центрів оцінювання якості освіти повторно.

13. Чи може дитина, яка перебуває за кордоном, продовжити навчання в школі на території України?

Дитина може здобувати освіту за дистанційною формою в закладі освіти, в якому навчалася раніше. Звертаємо увагу, навіть якщо заклад освіти фізично зруйновано – він однаково може організовувати дистанційне навчання для всіх здобувачів. Тому найкраще – за можливості продовжити навчання дистанційно у своєму закладі освіти.

Якщо дистанційне навчання в закладі освіти не здійснюється, дитина може продовжити навчання в іншому закладі освіти на території України. Для цього один із батьків, опікунів чи інших законних представників, родичів має подати до закладу освіти заяву про зарахування (її скановану копію чи фотокопію).

Заява подається будь-яким способом: особисто або електронною поштою, через месенджер або іншим зручним способом для заявника. Якщо в законних представників є свідоцтво про народження дитини та свідоцтво її навчальних досягнень – бажано їх скановані копії чи фотокопії додати до заяви.

Докладніше, як дітям-переселенцям продовжити навчання в закладах освіти, – [тут](#).

Як діти, які вимушено покинули Україну, можуть продовжити навчання – читайте [тут](#).

14. Чи потрібно для зарахування до української школи довідку внутрішньо переміщеної особи?

Для зарахування до закладу освіти в Україні не потрібна довідка ВПО (крім зарахування до 1 класу, про це нижче), одному з батьків чи іншим законним представникам достатньо лише подати заяву (її скановану копію чи фотокопію) про зарахування. Заява подається будь-яким способом: особисто або електронною поштою, через месенджер або іншим зручним способом для заявника. Якщо у законних представників наявне свідоцтво про народження дитини та свідоцтво її навчальних досягнень – бажано скановані копії чи фотокопії цих документів додати до заяви.

Звертаємо увагу, що довідка ВПО може бути потрібна для зарахування до 1 класу. Якщо в батьків внутрішньо переміщеної дитини немає свідоцтва про народження та медичної довідки – для зарахування дитини до 1 класу вони можуть подати довідку ВПО.

Водночас, якщо документи на зарахування подають особи, які є внутрішньо переміщеними особами, але не зареєстрованими на цій території, заклад освіти сприяє їх реєстрації і не відмовляє в прийомі документів. Це визначено листом МОН від 16.04.2022 р. №1/4202-22 “Щодо зарахування до 1-го класу закладів загальної середньої освіти” та Порядком зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти.

15. Як дитині, яка внаслідок війни вимушено перемістилася за кордон, отримати українське свідоцтво про середню освіту?

Якщо дитина за кордоном, є два шляхи отримання документа про освіту:

1. Якщо дитина продовжує навчатися дистанційно в школі на території України, то саме ця школа і видасть документ про освіту.

Навчатися дитина може в школі, де здобувала освіту до війни, або в будь-якій школі на території України.

Як записатися до школи – дивіться в попередньому запитанні.

2. Не завжди дитина може навчатися в школі, яка розташована на території України, оскільки в переважній більшості країн є обов'язковим навчання дітей у місцевих школах.

Тому для отримання документа про освіту (а особливо актуально це для учнів 9 та 11 класів) здобувач освіти може навчатися в Міжнародній українській школі, яка здійснює навчання дітей, які перебувають за кордоном, та координує освітній процес у суботніх школах. Гаряча лінія школи: +380990799252 (Whatsapp, Telegram). Розклад роботи: понеділок – п'ятниця з 10.00 до 14.00).

Також дитина може навчатися в українських суботніх школах. Для отримання документа про освіту учень має навчатися в українських школах, з якими Міжнародна українська школа має укладений договір. З переліком таких шкіл ви можете ознайомитися за посиланням (на ваш пристрій завантажиться документ).

Зверніть увагу, що дитина може також навчатися в українських суботніх школах, перелік яких надано Міністерством зовнішніх справ. Але дуже прошу уважно обирати школу для навчання дитини за кордоном, адже є непоодинокі випадки, коли російські школи маскуються під українські та отруюють душі наших дітей пропагандой “руськага міра”.

16. Як мають працювати заклади дошкільної освіти?

Якщо для закладів загальної середньої освіти можна організувати дистанційне навчання, то для закладів дошкільної освіти це складно. Оскільки навіть якщо зібрати дітей перед екранами та проводити для них заняття дистанційно, вони потребують особистої присутності в кімнаті дорослого задля безпеки дітей, а також щоби допомагати дитині організаційно.

Вважаю, що там, де це можливо, – у безпечних населених пунктах заклади дошкільної освіти можуть працювати офлайн. Але наразі всі населені пункти на території України під загрозою ракетних ударів, тому необхідно під час організації освітнього процесу враховувати наявність укриття в закладі освіти.

Там, де ситуація для очної роботи ЗДО небезпечна, необхідно оголошувати простій та виплачувати працівникам не менше $\frac{2}{3}$ тарифної ставки. Це визначено статтею 113 Кодексу законів про працю України. Водночас закон не забороняє виплачувати більше $\frac{2}{3}$ тарифної ставки встановленого працівникові розряду (окладу).

Також 2 квітня 2022 року МОН видало лист №№ 1/3845-22 “Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні”. Згідно з ним, керівникам закладів дошкільної освіти рекомендовано надавати освітні послуги із застосуванням різних форм організації освітнього процесу в ситуації, коли ЗДО повністю або частково припиняє діяльність у зв'язку з військовими діями, з використанням дистанційної та змішаної форм організації освітнього процесу.

Педагогам рекомендується організувати освітній процес з урахуванням воєнної ситуації у населеному пункті (очне, змішане, дистанційне). Тобто працювати дистанційно заклади дошкільної освіти теж можуть, але, як я вже зазначав, таке навчання для дітей дошкільного віку організувати складно.

17. Чи доречно під час дистанційного навчання в умовах воєнного стану навантажувати впродовж навчального дня учнів тестами, самостійними та контрольними роботами?

В умовах воєнного стану освітні, навчальні програми та навчальний план рекомендується виконувати, ущільнюючи навчальний матеріал, організовуючи самостійну навчальну діяльність учнів, додаткові консультації з використанням технологій дистанційного навчання. Це визначено наказом МОН від 01.04.2022 року №290 “Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань завершення 2021/2022 навчального року”.

Окрім здійснення навчального процесу, постійної уваги потребує й психологічна підтримка дітей, тому перевантажувати дітей у таких умовах неправильно. Водночас звертаю увагу на вимоги: скільки часу діти різного віку можуть безперервно працювати з технічними засобами під час уроку, щоби не завдавати шкоди здоров'ю. Ці вимоги сформульовані в Санітарному регламенті для закладів загальної середньої освіти:

- для учнів 1 класів – не більше 10 хвилин;
- для учнів 2-4 класів – не більше 15 хвилин;
- для учнів 5-7 класів – не більше 20 хвилин;
- для учнів 8-9 класів – 20–25 хвилин.

У разі здвоєних навчальних занять для учнів 10–11(12) класів – не більше 25–30 хвилин на першому занятті та не більше 15–20 хвилин на другому занятті.

18. Як провести підсумкове оцінювання учня, який відмовляється або немає змоги долучитися до дистанційного навчання через воєнний стан?

Насамперед необхідно з'ясувати, чому учень не долучається до навчання, налагодити комунікацію з батьками та виробити спільно з ними шляхи продовження навчання для дитини.

Відповідно до наказу МОН від 01.04.2022 року № 290 “Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань завершення 2021/2022 навчального року”, семестрове оцінювання за II семестр залежно від ситуації може здійснюватися за результатами:

- тематичного оцінювання;
- поточного оцінювання, отриманого учнями під час очного, змішаного й дистанційного навчання;
- підсумкового оцінювання за II семестр, що може здійснюватися у вигляді письмової контрольної роботи, онлайн-тестування, діагностичної роботи, усної співбесіди тощо;
- для оцінюванні учнів із музики, фізичної культури тощо за рішенням педради пропонується враховувати результати навчання в закладах позашкільної освіти.

Річне оцінювання МОН рекомендує здійснювати на підставі семестрових оцінок.

Якщо поважних причин, які унеможливають навчання дитини, немає, то варто нагадати батькам, що, відповідно до Закону України “Про освіту”, всі учні обов'язково мають здобувати загальну середню освіту. Батьки такого учня повинні нести адміністративну відповідальність за неналежне виконання батьківських обов'язків.

Ухилення батьків або осіб, які їх замінюють, від виконання передбачених законодавством обов'язків щодо забезпечення необхідних умов життя, навчання та виховання неповнолітніх дітей тягне за собою штраф від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (стаття 184 Кодексу України про адміністративні правопорушення).

19. Чи повинен класний керівник збирати та подавати інформацію про місце перебування учнів та про те, чи продовжили вони навчання?

Відповідно до Закону України “Про освіту”, всі учні мають здобувати загальну середню освіту.

Щоб ухвалювати управлінські рішення та краще налаштувати освітній процес для дітей, які стали переселенцями або вимушено перемістилися за кордон, для держави важливо володіти даними, скільки здобувачів освіти продовжили навчання, де вони перебувають, з яких причин не продовжили навчання.

Важливо, щоби місцеві органи освіти об'єднаних територіальних громад вели окремий облік та формували реєстр здобувачів освіти за місцем їх перебування (навчання). Ці реєстри повинні містити прізвище, ім'я та по батькові (за наявності), дату народження, місце проживання (перебування), місце навчання (заклад освіти), попереднє місце проживання (перебування), попереднє місце навчання (заклад освіти), форму здобуття освіти, належність дитини до категорії осіб з особливими освітніми потребами. Про це зазначено в наказі МОН

від 28 березня 2022 року №274 “Про деякі питання організації здобуття загальної середньої освіти та освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні”.

Тому класний керівник має володіти інформацією про місце перебування кожного учня й те, чи продовжив він навчання, і за необхідності надати її керівнику закладу освіти.

Але зверніть увагу, якщо цю інформацію збирають заклади освіти, що розташовані на тимчасово окупованих територіях, то в цьому випадку батькам та учням не варто надавати інформацію.

20. Як відмовитися від вивчення російської мови? Хто має ухвалювати рішення щодо викладання російської мови під час війни? Адже навчальний рік ще триває, вчителів протарифіковано, але всі розуміють, що потрібно щось змінити.

Можливе рішення, яке цілком у законному полі: до кінця навчального року оголосити простій для вчителів російської мови через неможливість викладати мову агресора.

На наступний навчальний рік – замінити в навчальних планах на інші, більш корисні предмети: наприклад, історію України, математику, англійську мову тощо.

Щодо можливостей працювати для вчителів російської мови й літератури, то важливо враховувати, що під час навчання в педагогічному закладі вищої освіти вони вивчали і українську мову, і українську літературу, і зарубіжну літературу. Тому ці колеги цілком можуть пройти навчання, перекваліфікуватися й викладати інші спеціальності, передбачені дипломом про педагогічну вищу освіту.

Також нещодавно міністр освіти і науки заявив про створення робочої групи в межах дисципліни “Зарубіжна література”. Робоча група буде оцінювати необхідність наявності творів російських авторів у програмі курсу “Зарубіжна література”.

21. Як забезпечити виконання освітніх та навчальних програм, навчальних планів в умовах окупації, якщо заклад освіти призупиняв освітній процес від початку повномасштабної війни на тривалий час?

Якщо заклад освіти відновив освітній процес і є можливість організувати дистанційне навчання з учнями – МОН рекомендує виконувати навчальні програми та навчальний план, ущільнюючи навчальний матеріал, організовуючи самостійну навчальну діяльність учнів, додаткові консультації з використанням технологій дистанційного навчання тощо та внести відповідні зміни до календарно-тематичного планування з предметів інваріантної та варіативної складової навчального плану закладу освіти для забезпечення якісного виконання програм без урахування показників із кількості днів. Це визначено наказом МОН від 01.04.2022 року № 290 “Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань завершення 2021/2022 навчального року”.

22. Керівництво закладу освіти змушує працівників, які знаходяться за кордоном, заповнювати журнали? Як діяти працівнику, якщо він не може цього зробити?

Облік проведених занять та успішності учнів можна здійснювати в електронному форматі, а паперові журнали заповнити (якщо у цьому є потреба) після завершення дії воєнного стану. Ми зверталися до центральних органів влади щодо врегулювання питання заповнення класних журналів у паперовій формі з певною періодичністю безпосередньо у закладі освіти. Нормативно це питання поки що залишається не врегульованим.

Трудові відносини в умовах воєнного стану: запитання та відповіді

23. Як мають здійснюватися виплати педагогам, що залишаються на тимчасово окупованих територіях? Куди звертатися по допомогу?

Поки що механізм здійснення виплат залишається неврегульованим. Оптимальним рішенням у цій ситуації вважаємо оголошення простою для всіх закладів освіти на всіх тимчасово окупованих територіях. Час простою не з вини працівника оплачується з розрахунку не нижче від двох третин тарифної ставки встановленого працівникові розряду (окладу). Тобто під час воєнного стану керівник не може виплачувати працівникові закладу освіти менше $\frac{2}{3}$ тарифної ставки. Це визначено статтею 113 Кодексу законів про працю України. Водночас закон не забороняє виплачувати вище, ніж $\frac{2}{3}$ тарифної ставки встановленого працівникові розряду (окладу).

Водночас усі ми розуміємо, що частина керівників закладів освіти та управлінь освіти не мають змоги видати накази про простій, втратили доступ до печаток, електронних цифрових підписів, програмних систем нарахування, казначейських рахунків тощо для нарахування заробітної плати працівникам сфери освіти.

Ми зверталися до Верховної Ради України, центральних органів влади із відповідним листом та публічно з пропозиціями щодо підтримки освітян на окупованих територіях, зокрема:

- вирішити питання оголошення простою працівникам закладів освіти, яким не можуть оголосити простій через недієздатність органів управління освітою та закладів освіти на окупованих територіях;
- чітко визначитися та оприлюднити повідомлення, чи буде перераховуватися заробітна плата зараз, чи виплати будуть здійснені після звільнення тимчасово окупованих територій;
- уточнити критерії визначення колаборантів, щоб не допустити здійснення виплат тим, хто допомагає ворогу.

Голова Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій Сергій Бабак також висловив підтримку українським освітянам на окупованих територіях.

Уряд працює над розв'язанням питань заробітної плати педагогічним працівникам з ТОТ.

Водночас звертаємо увагу, що, згідно з оновленим в умовах воєнного стану законодавством, за органами управління у сфері освіти місцевих органів виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та установ освіти залишається обов'язок забезпечити та організувати оплату праці працівників закладів освіти та установ освіти незалежно від їх поточного місця проживання (перебування) в Україні чи за її межами, **у тому числі шляхом прийняття рішення (розпорядження, наказу) про оголошення простою у закладах освіти, що не можуть здійснювати освітню діяльність внаслідок збройної агресії російської федерації** (наказ МОН від 28.03. 2022 року № 274 “Про деякі питання організації здобуття загальної середньої освіти та освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні”).

Статтею 10 Закону України “Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану” визначено, що роботодавець повинен вживати всіх можливих заходів для забезпечення реалізації права працівників на своєчасне отримання заробітної плати. Роботодавець звільняється від відповідальності за порушення зобов'язання щодо строків оплати праці, якщо доведе, що це порушення сталося внаслідок ведення бойових дій або дії інших обставин непереборної сили. Звільнення роботодавця від відповідальності за несвоєчасну оплату праці не звільняє його від обов'язку виплати заробітної плати. У разі неможливості

своєчасної виплати заробітної плати внаслідок ведення бойових дій строк виплати заробітної плати може бути відтермінований до моменту відновлення діяльності підприємства.

Також міністр освіти і науки 16 квітня заявив, що проведення виплат заробітної плати може здійснюватися, якщо на окупованій території відбувається освітній процес за українськими стандартами та є можливість виїхати на підконтрольну українській владі територію для здійснення казначейських процедур. Ті освітяни, які перейдуть на освітній процес за російськими стандартами, будуть розцінені як колаборанти та нести кримінальну відповідальність. Директори, які звільнилися, щоб не працювати на окупантів у будь-якому разі отримують заробітну плату та будуть поновлені на роботі після встановлення української влади на цих територіях.

24. Як діяти педагогам, яких окупанти та місцеві колаборанти змушують співпрацювати або звільнитися з українських шкіл?

Ми розуміємо складність і навіть трагізм ситуації працівників закладів освіти, які залишилися на тимчасово окупованих територіях, але все ж закликаємо не зраджувати свою державу та не співпрацювати з окупантами й колаборантами. На жаль, ми не можемо рекомендувати, як педагогам уникати цієї співпраці, адже все залежить від конкретної тимчасово окупованої території, ситуації, в якій знаходиться конкретна людина.

Вважаю, що всі записи в трудових книжках працівників, зроблені окупантами та колаборантами, або іншими працівниками під примусом мають бути визнані недійсними, а педагогічний стаж педпрацівника – вважатися неперервним.

Також звертаємо увагу, що до Кримінального кодексу України внесли зміни – доповнили статтю 111-1 Колабораційна діяльність. У цій статті зазначено, що здійснення громадянином України пропаганди у закладах освіти незалежно від типів та форм власності з метою сприяння здійсненню збройної агресії проти України, встановленню та утвердженню тимчасової окупації частини території України, уникненню відповідальності за здійснення державою-агресором збройної агресії проти України, а також дії громадян України, спрямовані на впровадження стандартів освіти держави-агресора у закладах освіти, караються виправними роботами на строк до двох років або арештом на строк до шести місяців, або позбавленням волі на строк до трьох років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк від десяти до п'ятнадцяти років.

25. Що робити працівнику, якщо зник зв'язок (інтернет, мобільний) із закладом освіти та всім регіоном на тимчасово окупованій території

Якщо працівник знаходиться на безпечній українській території, то він має зареєструватися як внутрішньо переміщена особа і може підшукувати роботу за сумісництвом чи строковим трудовим договором. Найголовніше – вірити в ЗСУ та наближати звільнення тимчасово окупованих територій своєю роботою там, де він зараз знаходиться.

26. Чи потрібно працівникові ходити до закладу освіти, якщо в закладі оголошено простій?

Оголошення простою означає, що працівник не зобов'язаний виходити на роботу. Виходити на роботу працівник в такому разі має тільки якщо був виданий відповідний наказ місцевої військової адміністрації долучатися до робіт із забезпечення діяльності критичної інфраструктури.

Відповідно до нещодавно ухвалених змін у законодавстві, роботодавець має право перевести працівника на іншу роботу, не обумовлену трудовим договором, без його згоди (крім переведення на роботу в іншу місцевість, на території якої тривають активні бойові дії), якщо така робота не протипоказана працівникові за станом здоров'я, лише для відвернення або ліквідації наслідків бойових дій, а також інших обставин, що становлять або можуть становити загрозу життю чи нормальним життєвим умовам людей, з оплатою праці за

виконану роботу не нижче середньої заробітної плати за попередньою роботою (стаття 3 Закону України “Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану”).

27. Чи законне переведення на $\frac{2}{3}$ тарифної ставки без попередження?

Так, це законно, якщо це пов'язано з оголошенням простою у закладі освіти офіційним наказом керівника. Час простою не з вини працівника оплачується з розрахунку не нижче від двох третин тарифної ставки встановленого працівникові розряду (окладу). Тобто під час воєнного стану керівник не може виплачувати працівникові закладу освіти менше $\frac{2}{3}$ тарифної ставки. Це визначено статтею 113 Кодексу законів про працю України. Водночас закон не забороняє виплачувати вище, ніж $\frac{2}{3}$ тарифної ставки встановленого працівникові розряду (окладу). Зокрема, більший розмір може встановлюватися галузевими нормативними документами та колективними договорами.

28. Як має виплачуватися заробітна плата під час простою?

Час простою не з вини працівника оплачується з розрахунку не нижче від двох третин тарифної ставки встановленого працівникові розряду (окладу). Тобто під час воєнного стану керівник не може виплачувати працівникові закладу освіти менше $\frac{2}{3}$ тарифної ставки. Це визначено статтею 113 Кодексу законів про працю України. Водночас закон не забороняє виплачувати вище, ніж $\frac{2}{3}$ тарифної ставки встановленого працівникові розряду (окладу). Зокрема, більший розмір може встановлюватися галузевими нормативними документами та колективними договорами.

Відповідно до листа МОН №1/3378-22 від 07.03.2022, оплата праці усім працівникам (педагогічним, науково-педагогічним та іншим працівникам) закладів і установ освіти, навчання у яких призупинено, здійснюються в розмірі середньої заробітної плати, а тих педагогічних працівників, оплата праці яких здійснюється за тарифікацією, із розрахунку заробітної плати, встановленої при тарифікації, з дотриманням при цьому умов чинного законодавства.

Якщо освітній процес відбувається в очному або дистанційному форматі, то заробітна плата виплачується у повному обсязі.

Докладніше про оплату праці – [тут](#).

29. Чи може керівник виплачувати $\frac{2}{3}$ тарифної ставки, якщо не було простою?

Якщо простій оголошено в закладі освіти не було, й освітній процес відбувається в очному, дистанційному або змішаному форматі, то заробітна плата працівникам виплачується у повному обсязі. Якщо працівника переводять на іншу роботу, не обумовлену трудовим договором, оплата праці за виконану роботу має бути не нижче середньої заробітної плати за попередньою роботою.

30. Чи можуть працівникам закладів освіти на період воєнного стану знімати доплати та надбавки?

Тут потрібно враховувати вид нарахування доплати чи надбавки. Наприклад, якщо педагог отримує доплату за класне керівництво, то її педагогічному працівнику буде правильним продовжувати виплачувати, оскільки навіть дистанційно педагог виконує свої обов'язки та координує роботу свого класу. Те ж саме стосується доплати за перевірку навчальних робіт учнів. Якщо ж працівник отримує доплати за завідування кабінетом і знаходиться за кордоном – то зрозуміло, що виконувати саме цю роботу дистанційно він не може – у такому разі правильним буде тимчасово не виплачувати ці доплати, оскільки поки що працівник не може виконувати цю роботу.

31. Чи може заклад освіти на певний час припинити роботу через нестачу фінансування і не виплачувати заробітну плату?

Не може. Це абсолютно незаконно. В такому разі в закладі освіти має бути встановлено простій. Простій – зупинення роботи, викликане відсутністю організаційних або технічних умов, необхідних для виконання роботи, невідвратною силою або іншими обставинами (стаття 34 Кодексу Законів про працю України).

Постановою Кабміну від 07 березня 2022 р. № 221 надано право керівникам державних органів, підприємств, установ та організацій, що фінансуються або дотуються з бюджету, до припинення чи скасування воєнного стану в Україні в межах фонду заробітної плати, передбаченого у кошторисі, **самостійно** визначати розмір оплати часу простою працівників, але **не нижче від двох третин тарифної ставки** встановленого працівникові тарифного розряду (посадового окладу).

Також, згідно з листом МОН №1/3378-22 від 07.03.2022, оплата праці усім працівникам (педагогічним, науково-педагогічним та іншим працівникам) закладів і установ освіти, навчання у яких призупинено, здійснюються в розмірі середньої заробітної плати, а тих педагогічних працівників, оплата праці яких здійснюється за тарифікацією, із розрахунку заробітної плати, встановленої при тарифікації, з дотриманням при цьому умов чинного законодавства.

Водночас роботодавець може тимчасово зупинити дію трудового договору у зв'язку з військовою агресією проти України, що виключає можливість надання та виконання роботи. Призупинення дії трудового договору не тягне за собою припинення трудових відносин (стаття 13 Закону України “Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану”).

32. Чи законно звільняти працівника з посади під час воєнного стану?

Допускається звільнення працівника з ініціативи роботодавця у період його тимчасової непрацездатності, а також у період перебування працівника у відпустці (крім відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами та відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку) (стаття 5 Закону України “Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану”).

Докладніше про організацію трудових відносин під час воєнного стану читайте [тут](#).

33. Чи може керівник під примусом звільнити “за власним бажанням” педагогічного працівника, який знаходиться за кордоном і може працювати дистанційно?

По-перше, будь-який примус є незаконним: ані до заяв на звільнення, ані до заяв на відпустку. Закликаю освітян не піддаватися тиску та не писати під тиском жодних заяв. Якщо ви власноруч написали заяву на відпустку, відкликати працівника з відпустки може лише керівник закладу освіти – і для цього є чіткі підстави, які визначені законом. Довести, що така заява була написана під тиском або примусом також практично неможливо. Докладніше про це читайте [тут](#).

По-друге, вчителі мають законне право працювати з-за кордону дистанційно. Чинне законодавство не встановлює жодних територіальних обмежень щодо робочого місця працівника в умовах дистанційної роботи.

Відповідно до статті 60-2 Кодексу законів про працю України, дистанційна робота – це форма організації праці, за якої робота виконується працівником поза робочими приміщеннями чи територією власника або уповноваженого ним органу, в будь-якому місці за вибором працівника та з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Також Міністерство освіти і науки України видало лист № 1/3463-22 від 15.03.2022 року щодо дозволу вчителям та викладачам дистанційно працювати з-за кордону.

34. Чи правомірною позицією керівників відмовляти у можливості працювати у дистанційній формі педпрацівникам, які обіймають посади: заступника директора, практичного психолога, педагога-організатора та вимушено знаходяться за кордоном?

Неправомірною. Працівники, які обіймають ці посади, також цілком можуть виконувати свої трудові обов'язки дистанційно. Нагадую, чинне законодавство не встановлює жодних територіальних обмежень щодо робочого місця працівника в умовах дистанційної роботи. Відповідно до статті 60-2 Кодексу законів про працю України, дистанційна робота – це форма організації праці, за якої робота виконується працівником поза робочими приміщеннями чи територією власника або уповноваженого ним органу, в будь-якому місці за вибором працівника та з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Також Міністерство освіти і науки України видало відповідний лист № 1/3463-22 від 15.03.2022 року щодо можливості дистанційної роботи працівників з-за кордону.

35. Чи правомірні дії керівництва закладу освіти, яке вимагає проводити дистанційне навчання на робочих місцях, не надавши гарантій безпеки під час повітряних тривог (відсутність укриття)?

Неправомірні. Міністерство освіти і науки України видало лист № 1/3463-22 від 15.03.2022 року у якому чітко зазначено, що “кожен працівник (педагогічний, науково-педагогічний та інші працівники) закладів і установ освіти, робота якого відбувається у дистанційному режимі, має самостійно визначити робоче місце та, відповідно, несе відповідальність за забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці на обраному ним робочому місці, у тому числі за межами території України. Докладніше – у роз'ясненнях МОН та освітнього омбудсмена.”

36. Чи можуть керівники закладів залучати педагогічний колектив до нічних чергувань, зокрема жінок, які мають малолітніх дітей?

У період дії воєнного стану роботодавець має право перевести працівника на іншу роботу, не обумовлену трудовим договором, без його згоди (крім переведення на роботу в іншу місцевість, на території якої тривають активні бойові дії), якщо така робота не протипоказана працівникові за станом здоров'я, лише для відвернення або ліквідації наслідків бойових дій, а також інших обставин, що ставлять або можуть становити загрозу життю чи нормальним життєвим умовам людей, з оплатою праці за виконану роботу не нижче середньої заробітної плати за попередньою роботою. (стаття 3 Закону України “Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану”).

Але у період дії воєнного стану не залучаються до роботи в нічний час без їх згоди: вагітні жінки та жінки, які мають дитину до одного року, особи з інвалідністю, яким за медичними рекомендаціями протипоказана така робота (стаття 8 Закону України “Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану”).

Працівники, які мають дітей (крім вагітних жінок, жінок, які мають дитину до одного року, осіб з інвалідністю, яким за медичними рекомендаціями протипоказана така робота), у період дії воєнного стану можуть залучатися за їхньою згодою до нічних і надурочних робіт, робіт у вихідні, святкові та неробочі дні, направлятися у відрядження (стаття 9 Закону України “Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану”).

У період дії воєнного стану дозволяється застосування праці жінок (крім вагітних жінок і жінок, які мають дитину до одного року) за їхньою згодою на важких роботах і на роботах зі шкідливими або небезпечними умовами праці, а також на підземних роботах.

Нормальна тривалість робочого часу працівників у період воєнного стану не може перевищувати 60 годин на тиждень. П'ятиденний або шестиденний робочий тиждень встановлюється роботодавцем за рішенням військового командування разом із військовими адміністраціями (у разі їх утворення). Час початку і закінчення щоденної роботи (зміни)

визначається роботодавцем (стаття 6 Закону України “Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану”).

37. Скільки триватиме відпустка працівників освіти?

У період дії воєнного стану щорічна основна оплачувана відпустка надається всім працівникам тривалістю 24 календарні дні (стаття 12 Закону України “Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану”).

У період дії воєнного стану роботодавець може відмовити працівнику в наданні будь-якого виду відпусток (крім відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами та відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку), якщо такий працівник залучений до виконання робіт на об'єктах критичної інфраструктури.

Протягом періоду дії воєнного стану роботодавець на прохання працівника може надавати йому відпустку без збереження заробітної плати без обмеження строку, встановленого частиною першою статті 26 Закону України “Про відпустки” (стаття 12 Закону України “Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану”).

38. Чи потрібно працівникам закладів освіти проходити під час воєнного стану медичні огляди? Чи може керівник закладу вимагати в педагогічного працівника проходити медичний огляд власним коштом?

Примус проходити обов'язкові медогляди власним коштом незаконний. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23.05.2001 р. № 559 “Про затвердження переліку професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам, порядку проведення цих оглядів та видачі особистих медичних книжок”, витрати закладів і установ охорони здоров'я, пов'язані із проведенням обов'язкових медичних оглядів працівників бюджетних установ і організацій, покриваються за рахунок коштів, передбачених кошторисом на утримання відповідного закладу та установи охорони здоров'я. Управління освіти та заклади освіти мають закладати кошти на проходження медичних оглядів у своїх бюджетах та кошторисах і, відповідно, укладати договори із закладами охорони здоров'я на проведення медичних оглядів. Укладання договорів щодо медоглядів прямо передбачено п. 2.4 “Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій”, який затверджено наказом МОЗ від 21.05.2007 №246.

Поки немає змін щодо скасування необхідності проходити медогляди під час воєнного стану. Водночас ми звертатимемося до Міністерства охорони здоров'я України за роз'ясненнями щодо цього питання.

Також про інші питання освіти в умовах воєнного стану – читайте в окремому розділі “Освіта в умовах воєнного стану” на нашому сайті.

39. Як педагогам, які втратили документи про освіту, про підвищення кваліфікації, трудові книжки, інші документи, відновити їх?

На жаль, це поширена проблема, і не лише серед педпрацівників. Ми порушували це питання на рівні Кабінету Міністрів України. Поки що чітко прописані механізми вирішення цих питань нам невідомі. Нагадуємо, що свій електронний паспорт та ідентифікаційний код ви можете знайти в застосунку Дія.

Документи про освіту

Для тих, хто втратили документи про освіту, але має їхні реквізити чи копію, зокрема електронну, може підтвердити наявність освіти в Електронному реєстрі документів про освіту. Для підтвердження необхідно ввести такі дані: вид документа, серія, номер, прізвище, ім'я, по батькові особи.

Але врахуйте, що в Реєстрі містяться відомості та дані про документи про освіту, виготовлені з 2000 року, крім інформації про випускників військових закладів вищої освіти та військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти.

Відновити документи про освіту можна, але якщо заклад освіти, який видавав документ, розташований на безпечній території.

Як відновити свідоцтво про освіту в разі його пошкодження або втрати – [рекомендації тут](#).

Рекомендації, як відновити документ про професійну освіту, – [за посиланням](#).

Як отримати дублікат документа про вищу освіту – [роз'яснення](#).

Трудова книжка

Якщо трудова книжка внутрішньо переміщеної особи залишилася в попереднього роботодавця, то можливо виготовити дублікат трудової книжки. Раніше, ще до воєнного стану, під час антитерористичної операції була така процедура отримання дублікату трудової книжки для ВПО:

Згідно з пунктом 5.6 Інструкції про порядок ведення трудових книжок працівників, внутрішньо переміщена особа мала подати заяву та отриману письмову інформацію в довільній формі зі штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації про виникнення надзвичайної ситуації або Антитерористичного центру при Службі безпеки України про проведення антитерористичної операції на території, де працював працівник.

У разі відновлення доступу до трудової книжки записи з дублікату про періоди роботи переносяться до трудової книжки. При цьому на першій сторінці дублікату робиться напис: “Дублікат анульовано”, посвідчується печаткою роботодавця за останнім місцем роботи працівника та дублікат повертається його власнику.

Сподіваємося, що невдовзі буде розроблений механізм отримання дублікату трудової книжки в умовах воєнного стану.

Також з 10 червня 2021 року в Україні офіційно діють електронні трудові книжки. Деякі роботодавці вже почали оцифровувати трудові книжки, відповідно до Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обліку трудової діяльності працівника в електронній формі”.

Якщо попередній роботодавець уже оцифрував трудові книжки, працівник може зайти свою трудову книжку на порталі електронних послуг Пенсійного фонду України. Для цього необхідно створити свій особистий кабінет на цьому порталі. У Державній службі України з питань праці [пояснюють](#), як це зробити.

Зареєструватися можна кількома способами:

- за кваліфікованим електронним підписом, який можна отримати в Державній податковій службі, акредитованому центрі сертифікації ключів, а також у деяких банках: ПриватБанк, ПУМБ, Креді Агріколь Банк тощо;

- за логіном і паролем – для цього необхідно зареєструватися на порталі за допомогою коду, отриманого в територіальних органах Пенсійного фонду України за наявності паспорта, ідентифікаційного коду та відповідної заяви;

- через сервіс ID.GOV.UA, який передбачає ідентифікацію за ЕЦП, за мобільним телефоном (Mobile ID) або наявності рахунку в одному з 27 банків України (Bank ID).

Найпростіше отримати цифровий підпис через банк.

Документи про атестацію

Для атестації педпрацівників створюються відповідні комісії. Атестаційні комісії I рівня в закладах освіти. Атестаційні комісії II рівня створюються в місцевих відділах освіти.

Тому, якщо заклад освіти та, відповідно, відділ освіти розташовані на окупованій території або в зоні бойових дій, або будівля, документи та архів цих установ знищено, то відновити документи про атестацію на відповідність займаній посаді, присвоєння кваліфікаційних категорій “спеціаліст”, “спеціаліст другої категорії”, “спеціаліст першої категорії” є проблемою. Але вважаю, що такий механізм має бути розробленим.

Атестаційні комісії III рівня створюються в Міністерстві освіти і науки України та в обласних департаментах управління, тому, на нашу думку, є можливість відновити інформацію про присвоєння педагогічних звань та кваліфікаційної категорії “спеціаліст вищої категорії”.

40. Керівництво закладу освіти змушує працівників, які перебувають за кордоном, заповнювати журнали. Як діяти працівнику, якщо він не може цього зробити?

Облік проведених занять та успішності учнів можна здійснювати в електронному форматі, а паперові журнали можна заповнити (якщо в цьому є потреба) після завершення дії воєнного стану. Ми зверталися до центральних органів влади щодо врегулювання питання заповнення класних журналів у паперовій формі з певною періодичністю безпосередньо в закладі освіти. Нормативно це питання поки що залишається нерегульованим.

41. Працівник виїхав в іншу місцевість чи за кордон: як продовжити трудові відносини?

Подальший алгоритм дій залежить від багатьох факторів, оберіть оптимальний варіант для підприємства та працівника. Насамперед працівнику необхідно поінформувати роботодавця про поважні причини невиходу на роботу, зокрема, переїзд за кордон або евакуацію у зв'язку із загрозою життю та здоров'ю, що пов'язана з бойовими діями.

Трудові відносини в умовах воєнного стану за новим законом

Якщо працівник має можливість виконувати роботу дистанційно, нехай напише заяву про виконання посадових обов'язків дистанційно. Якщо дистанційна робота неможлива, можна написати заяву на переведення до іншої місцевості. Також можна написати заяву на відпустку (щорічну, соціальну або без збереження заробітної плати). ГУ Держпраці нагадує, що відпустка без збереження заробітної плати з початку воєнного стану може надаватися без обмеження строком, тобто, до кінця війни.

Крім того, за рішенням роботодавця може бути запроваджено простій. Держпраці наголошує, що під час простою працівнику оплачується не менш як 2/3 заробітної плати.

Неодмінно стане у пригоді: Як оформити простій під час війни Відпустка під час воєнного стану: що врахувати Якщо неможливі усі вищезазначені дії, то можна призупинити дію трудового договору. У такому разі за працівником зберігається робоче місце, але заробітна плата не виплачується. Нагадуємо, що заяву під час воєнного стану можна надіслати за допомогою будь-яких інформаційно-комунікаційних технологій.

Джерело: <https://www.kadrovik01.com.ua/news/7705-pratsvnik-vihav-v-nshu-mstsevt-chi-za-kordon-yak-prodovjiti-trudov-vdnosini?fbclid=IwAR1fllQU1t3zY-kMdIDBbQDswp3yyOs1uyHK-rcMfAzgoGdWifLD843K4T0>

42. Як діяти керівництву, якщо педагог за дистанційної форми роботи не виконує своїх обов'язків?

У зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, вторгненням її збройних сил, а також окупацією частини території України, організація здобуття освіти в очній формі, залежно від конкретної ситуації в кожному населеному пункті, несе доволі високі ризики для життя і здоров'я всіх учасників освітнього процесу.

Для забезпечення виконання державних гарантій щодо максимального сприяння створенню безпечного освітнього середовища, організації здобуття освіти, освітнього процесу у формі найбільш безпечній для життя і здоров'я людей в умовах воєнного стану, введеного Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022, засновниками та керівниками закладів освіти вживаються всі можливі заходи для організації навчання учасників освітнього процесу за дистанційною формою (як окремою формою здобуття освіти).

З цією метою, а також з урахуванням специфіки виконання педагогічними, науково-педагогічними, науковими та іншими працівниками роботи і наявної можливості здійснення її віддалено за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, останніх переведено на дистанційну форму роботи (

18.03.2022 01/01-22/419).

Водночас тимчасова зміна здобувачами освіти, працівниками закладів, установ освіти, наукових установ місця свого проживання (перебування) з метою збереження власного життя та життя членів своїх родин створює певні перешкоди для засновників та керівників закладів освіти в частині створення належних умов функціонування інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема забезпечення працівників закладу освіти необхідним обладнанням, програмно-технічними засобами, засобами захисту інформації тощо.

Непоодинокими є випадки несумлінного ставлення педагогічних працівників, які були переведені на дистанційну форму роботи, до виконання ними власних функціональних обов'язків. За таких умов чинне законодавство України дозволяє засновникам та/або керівникам закладів освіти вжити ряд заходів, серед яких, зокрема, видати наказ про оформлення простою для конкретного працівника.

Оформлення простою

Відповідно до частини першої статті 34 Кодексу законів про працю України (КЗпП), **простій** — це зупинення роботи, викликане відсутністю організаційних або технічних умов, необхідних для виконання роботи, невідворотною силою або іншими обставинами. За відповідних обставин оформлення простою засновником та/або керівником закладу освіти можливе:

- / — зупинення роботи, викликане відсутністю організаційних або технічних умов (у разі переведення працівника на дистанційну форму роботи роботодавець зобов'язаний забезпечити працівника необхідним обладнанням, програмно-технічними засобами, засобами захисту інформації тощо, а також здійснити оплату витрати, пов'язаних з цим (ч. 8 ст. 60-2 КЗпП);

- — зупинення роботи, викликане протиправною, винною поведінкою працівника, яка має склад дисциплінарного проступку (невиконання працівником своїх функціональних обов'язків).

До набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану», яким внесено зміни, зокрема до Закону України «Про освіту», відповідна класифікація підстав простою була необхідною, адже відповідно до частини першої статті 113 КЗпП, час простою не з вини працівника оплачується з розрахунку не нижче від двох третин тарифної ставки встановленого працівникові розряду (окладу), а відповідно до частини четвертої цієї ж статті час простою з вини працівника не оплачується.

20 березня 2022 року набрала чинності стаття 57-1 Закону України «Про освіту», згідно з частиною першою якої, працівникам закладів освіти, установ освіти, наукових установ, у тому числі тим, які в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану в Україні чи окремих її місцевостях, оголошених у встановленому порядку (особливий період) були вимушені змінити місце проживання (перебування), залишити робоче місце, місце навчання, незалежно від місця їх проживання (перебування) на час особливого періоду, серед іншого **гарантується збереження середнього заробітку**.

Тож навіть унаслідок зупинення роботи в закладі освіти, пов'язаного з невиконанням працівником, переведеним на дистанційну форму роботи, своїх функціональних обов'язків, засновник та/або керівник закладу освіти зобов'язаний забезпечити виконання державних гарантій, визначених частиною першою статті 57-1 Закону України «Про освіту», й виплатити середній заробіток такому працівникові, а отже оформлення простою як засобу забезпечення (стимулювання) до виконання функціональних обов'язків є недоречним.

Важливо пам'ятати, що оформлення простою, як з вини засновника та/або керівника закладу освіти, так і з вини педагогічного працівника, є можливим лише у разі наявності об'єктивних причин неможливості організувати роботу у закладі освіти за дистанційною формою.

Надання відпустки

Окрім простою, засновник та/або керівник закладу освіти може надати педагогічному, науково-педагогічному, науковому та іншому працівникові, який переведений на дистанційну форму роботи і не виконує чи позбавлений можливості виконувати свої функціональні обов'язки:

- оплачувані відпустки (щорічні, соціальні);
- відпустки без збереження заробітної плати, що надаються в обов'язковому порядку;
- відпустки без збереження заробітної плати, що надаються за угодою сторін у порядку, визначеному законодавством.

Відповідно до частини першої статті 26 Закону України «Про відпустки» за сімейними обставинами та з інших причин педагогічному працівнику може надаватися відпустка без збереження заробітної плати на термін, обумовлений угодою між працівником та власником або уповноваженим ним органом, але не більше 15 календарних днів на рік.

Водночас слід врахувати, що 24 березня 2022 року набрав чинності Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану», положеннями якого визначаються особливості трудових відносин працівників усіх підприємств, установ, організацій в Україні незалежно від форми власності, виду діяльності і галузевої належності, а також осіб, які працюють за трудовим договором з фізичними особами, у період дії воєнного стану, введеного відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану».

Так, відповідно до частини третьої статті 12 згаданого закону, протягом періоду дії воєнного стану роботодавець на прохання працівника може надавати йому відпустку без збереження заробітної плати без обмеження строку, встановленого частиною першою статті 26 Закону України «Про відпустки».

Отож протягом періоду дії воєнного стану та за умови отримання відповідного звернення від педагогічного працівника засновник та/або керівник закладу освіти має право надавати такому працівнику **відпустку без збереження заробітної плати строком понад 15 календарних днів**.

Засновникам та/або керівникам закладів освіти слід пам'ятати, що відповідно до частини першої статті 57-1 Закону України «Про освіту» працівникам закладів освіти, установ освіти, наукових установ, у тому числі тим, які в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану в Україні чи окремих її місцевостях, оголошених у встановленому порядку (особливий період) були вимушені змінити місце проживання (перебування), залишити робоче місце, місце навчання, незалежно від місця їх проживання (перебування) на час особливого періоду, серед іншого гарантується збереження місця роботи.

З огляду на це звільнення в період введеного Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 воєнного стану педагогічних, науково-педагогічних, наукових та інших працівників, які були переведені на дистанційну форму роботи та не виконують або позбавлені можливості виконувати свої функціональні обов'язки, порушуватиме державні гарантії, встановлені частиною першою статті 57-1 Закону України «Про освіту».

Втім положення чинного законодавства України не забороняють засновникам та/або керівникам закладів освіти вживати заходів щодо фіксації відповідних фактів невиконання такими працівниками своїх функціональних обов'язків та отримання пояснень щодо поважності причин цього.

Принадно повідомляємо, що надана інформація не є нормативно-правовим актом, має лише роз'яснювальний, інформаційний характер і не встановлює правових норм.

Педагог не виконує обов'язків онлайн: поради директору

У зв'язку з військовою агресією рф проти України, вторгненням її збройних сил, а також окупацією частини території України, організація здобуття освіти в очній формі, залежно від конкретної ситуації в кожному населеному пункті, несе доволі високі ризики для життя і здоров'я всіх учасників освітнього процесу.

Для забезпечення виконання державних гарантій щодо максимального сприяння створенню безпечного освітнього середовища, організації здобуття освіти, освітнього процесу у формі найбільш безпечної для життя і здоров'я людей в умовах воєнного стану, введеного Указом Президента України, засновниками та керівниками закладів освіти вживаються всі можливі

заходи для організації навчання учасників освітнього процесу за дистанційною формою (як окремою формою здобуття освіти).

З цією метою, а також з урахуванням специфіки виконання педагогічними, науково-педагогічними, науковими та іншими працівниками роботи і наявної можливості здійснення її віддалено за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, останніх переведено на дистанційну форму роботи (про особливості організації та переведення педагогічних працівників на дистанційну форму роботи наведено в листі Державної служби якості освіти від 18. 03. 2022).

Водночас тимчасова зміна здобувачами освіти, працівниками закладів, установ освіти, наукових установ місця свого проживання (перебування) з метою збереження власного життя та життя членів своїх родин створює певні перешкоди для засновників та керівників закладів освіти в частині створення належних умов функціонування інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема забезпечення працівників закладу освіти необхідним обладнанням, програмно-технічними засобами, засобами захисту інформації тощо.

Непоодинокими є випадки несумлінного ставлення педагогічних працівників, які були переведені на дистанційну форму роботи, до виконання ними власних функціональних обов'язків. За таких умов чинне законодавство України дозволяє засновникам та керівникам закладів освіти вжити ряд заходів, серед яких, зокрема, видати наказ про оформлення простою для конкретного працівника.

43. Як оформити призупинення трудових відносин на час воєнного стану.

Під час війни в Україні може бути застосована нова кадрова процедура – призупинення трудових відносин.

Як призупинити трудові відносини з працівником, якого не можете забезпечити роботою або який не має змоги працювати.

Дію трудового договору можна призупинити у зв'язку з військовою агресією проти України, що виключає можливість надати та виконувати роботу (ч. 1 ст. 13 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 15.03.2022 № 2136-IX, далі — Закон № 2136).

Хто має право призупинити трудові відносини Увага!

Призупинення — це не звільнення. Призупинення дії трудового договору не припиняє трудових відносин. Мінекономіки 23 березня 2022 року на своєму сайті розмістило коментар до Закону № 2136. Мінекономіки зауважує, що головна умова, щоб призупинити дію трудового договору — абсолютна неможливість роботодавця надати роботу, а працівника — виконувати її. Про призупинення дії трудового договору роботодавець і працівник за можливості повідомляють один одного у будь-який доступний спосіб (ч. 2 ст. 13 Закону № 2136).

Оптимальний варіант Як оформляти призупинення трудових відносин, залежить від того, хто його ініціює — працівник чи роботодавець. Щоб усунути правову невизначеність, Мінекономіки рекомендує сторонам трудового договору повідомляти одна одну про призупинення трудового договору письмово або в електронній формі та використовувати технічні засоби електронних комунікацій (коментар Мінекономіки до Закону № 2136 від 23.03.2022).

Як призупинити трудові відносини: алгоритм

Алгоритм дій кадровика складається з чотирьох кроків.

Крок 1. Отримайте заяву про призупинення дії трудового договору Ініціатор призупинення — працівник. Отримайте від працівника заяву, зареєструйте її. Проблема-рішення: Чи може роботодавець відмовити працівнику в призупиненні трудового договору Що робити, коли працівник виїхав і не може подати заяву особисто Ініціатор призупинення — роботодавець. Пропустіть цей крок. Жодних заяв працівники не пишуть.

Крок 2. Складіть наказ про призупинення дії трудового договору Скористайтеся зразком наказу про призупинення трудового договору від МСФР Кадри. Якщо призупинення ініціює працівник, вкажіть заяву як підставу до наказу. Якщо ініціатор призупинення —

роботодавець, підстави не вказуйте. Передайте наказ на підпис керівнику. Зареєструйте документ. Наказ про призупинення дії трудового договору належить до кадрових наказів тривалого строку зберігання (ст. 16 Переліку типових документів, що створюються під час діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування, інших установ, підприємств та організацій, із зазначенням строків зберігання документів, затвердженого наказом Мін'юсту від 12.04.2012 № 578/5). Рекомендований літерний індекс — к/тр. Якщо призупиняєте трудові договори з кількома працівниками, складіть зведений наказ .

Крок 3. Ознайомте працівника з наказом Із розпорядчим документом з кадрових питань обов'язково ознайомлюють згаданих у ньому осіб, які на першому примірнику документа чи на спеціальному бланку проставляють свої підписи та зазначають дату ознайомлення (п. 11 гл. 10 розд. II Правил організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях, затверджених наказом Мін'юсту від 18.06.2015 № 1000/5). Алгоритми для вас: Як бути, якщо працівники не можуть поставити підпис на наказі Як ознайомлювати, якщо з працівниками призупинили дію трудових договорів за зведеним наказом

Крок 4. Табелюйте та фіксуйте суми зарплат і ЄСВ Оскільки трудових відносин не припиняють, не видаляйте прізвищ працівників із табеля обліку використання робочого часу. Дні відсутності у зв'язку з призупиненням дії трудового договору табелюйте кодом «І» — інші причини неявок, або запровадьте інший літерний код, щоб обліковувати таких працівників. Проставляйте невідпрацьовані години відповідно до умов трудового договору. Роботодавець не виплачує працівникові зарплати під час призупинення, але бухгалтер має фіксувати суму зарплати, яку працівник не отримав за час, коли трудові відносини призупинили, а також суми ЄСВ, який мав би сплатити роботодавець. Працівник отримає кошти за час призупинення після нашої перемоги. Верховна Рада поклала на державу, що здійснює військову агресію проти України, обов'язок відшкодувати в повному обсязі зарплату, гарантійні та компенсаційні виплати працівникам за час призупинення дії трудового договору (ч. 3 ст. 13 Закону № 2136). Очевидно, згодом затвердять документ, що регламентуватиме цю процедуру. Позиція Мінекономіки: «Оскільки призупинення дії трудового договору не тягне за собою припинення трудових відносин, а також виконання інших обов'язків, передбачених трудовим договором, вважаємо, що при призупиненні трудового договору роботодавець повинен продовжувати ведення обліку в частині визначення та фіксації сум заробітної плати та компенсаційних виплат, які були б належні працівникові, якщо такого призупинення не було б.

Призупинення дії трудового договору під час війни: Відповіді на дев'ять запитань, що найчастіше ставлять кадровики

Оскільки під час призупинення трудового договору роботодавець не виплачуватиме зарплати, то відсутня база нарахування ЄСВ, а відповідно — ЄСВ не сплачується. Вважаємо, що роботодавець повинен фіксувати розмір ЄСВ, який підлягав би виплаті з сум зарплати та компенсаційних виплат, які б виплачували працівникові, якщо такого призупинення трудового договору не було б. Відшкодування цих платежів на час призупинення дії трудового договору також покладуть на державу, що здійснює військову агресію проти України» (коментар Мінекономіки до Закону № 2136 від 23.03.2022).

Замість резюме

Призупинення — гідна альтернатива відпустці без збереження зарплати, адже за час призупинення працівник отримає кошти після перемоги, а в разі відпустки за власний рахунок не отримає нічого.

Джерело: <https://www.kadrovik01.com.ua/article/5045-yak-oformiti-prizupinennya-trudovih-vdnosin-na-chas-vonnogo-stanu?fbclid=IwAR3qi-6CA8YXhFgiTVTgCp919NmR9-1vHuPRpF0zAHj7A15J3xQeXow5N70>

Повне або часткове копіювання будь-яких матеріалів сайту, цитування, публікація їх анотованих оглядів допускаються лише з письмового дозволу редакції сайту

44. Чи втрачає працівник право на частину відпустки, якщо її тривалість становить понад 24 календарні дні, — роз'яснення Держпраці

Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 15.03.2022 № 2136-IX вніс зміни у трудове законодавство, зокрема обмежив тривалість щорічної основної відпустки (далі — Закон № 2136).

Частина перша статті 12 Закону № 2136 скеровує: під час воєнного стану роботодавець може надати працівнику 24 к. д.

Водночас Держпраці наголошує: якщо тривалість щорічної основної відпустки працівника становить понад 24 календарні дні, різниця днів відпустки не втрачається, а має бути надана після закінчення дії воєнного стану.

Джерело: <https://www.kadrovik01.com.ua/news/7701-chi-vtracha-pratsvnik-pravo-na-chastinu-vdпустki-yakshcho-trivalst-stanovit-ponad-24>

45. Чи потрібно дотримувати нормативних актів із охорони праці при дистанційній роботі?

Працівники, які виконують роботу дистанційно, мають дотримувати тих норм трудового законодавства, що й інші працівники. Національне законодавство гарантує рівність усіх працівників щодо захисту від дискримінації в галузі праці, а також в галузі безпеки та гігієни праці.

До ст. 60 КЗпП України навесні 2020 року внесено зміни. У новій редакції вона визначає вимоги до гнучкого режиму робочого часу та зазначає, що виконання дистанційної/надомної роботи не тягне за собою будь-яких обмежень обсягу трудових прав працівників. Це означає, що при дистанційній роботі на працівників поширюється дія тих самих норм трудового законодавства, що і при звичайних умовах праці.

На працівників під час дистанційної роботи поширюються норми Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 № 1105-XIV та Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві, затвердженого постановою КМУ від 17.04.2019 № 337. Це означає, що вони застраховані від нещасного випадку на виробництві, який із ними може статися під час роботи дистанційно.

Працівники мають дотримувати нормативних актів з охорони праці, які поширювалися на них під час роботи у закладі освіти:

- виконувати вимоги посадових інструкцій;
- інструкцій з охорони праці;
- проходити навчання та інструктажі з охорони праці, медичні огляди тощо.

46. Як запровадити дистанційну роботу під час карантину?

Якщо заклад освіти призупиняє роботу через обмежувальні заходи або створює безпечні умови роботи під час карантину, потрібно:

- визначити працівників, які можуть працювати дистанційно. Приміром, педагогічні працівники;
- підготувати наказ про дистанційну роботу для тих працівників, які можуть працювати в такому режимі.

Розпорядчу частину наказу формулювати не на визначений період, а, наприклад, так «Запровадити дистанційну роботу вдома педагогічним працівникам закладу (список додається) тимчасово з _____ і до стабілізації епідеміологічної ситуації».

Обов'язково забезпечити підписи працівників про ознайомлення з наказом.

- табелювати – як за звичайну роботу, оплата праці здійснювати – як за звичайний робочий день;
- передбачити, які працівники контактуватимуть із колегами та безпосереднім керівником;
 - за потреби прописати у наказі форми та періодичність звітування для різних категорій працівників;

Чи прописувати норму про дистанційну роботу у ПВТР?

Так, це доречно зробити. Хоча зі ст. 21 КЗпП виключили норму про дотримання працівником правил внутрішнього трудового розпорядку, проте обов'язок працівника дотримувати цих норм залишився в інших статтях КЗпП.

Працівники зобов'язані: працювати чесно і сумлінно; своєчасно і точно виконувати доручення і накази керівника, рішення педагогічної ради; додержувати трудової і технологічної дисципліни, вимог нормативних актів про охорону праці. Підстава – ст. 139 КЗпП. Працівники, що не дотримують норм ПВТР, порушують ст. 139 КЗпП, що може стати підставою притягнення до дисциплінарної відповідальності.

Чи брати від працівників заяви про дистанційну роботу?

Якщо дистанційну роботу запроваджує роботодавець під час карантину, заяви працівників не потрібні. Проте, для уникнення непорозумінь із працівниками щодо невиконання ними своїх обов'язків, рекомендуємо переконатися, що працівники мають можливість працювати вдома шляхом написання заяв такого змісту:

«У зв'язку із запровадженням дистанційної роботи на період карантину повідомляю, що маю технічні можливості для організації дистанційного навчання учнів та оцінювання відповідних результатів за допомогою дистанційних технологій. Маю доступ до інтернету».

Якщо про дистанційну роботу просить працівник, без заяви не обійтись.

«Прошу дозволити працювати дистанційно (удома) з _____. Повідомляю, що маю технічну можливість виконувати обов'язки вдома – персональний комп'ютер та доступ до інтернету».

Для працівників, які не можуть працювати дистанційно, за погодженням із засновником та розпорядником коштів, може бути оголошено простою. Оплата простою залежить від причини, яка його викликала. Оголошення простою для працівника, який перебуває у двотижневій домашній ізоляції, оплачується в розмірі середнього заробітку (ч. 3 ст. 113 КЗпП).

Якщо карантин продовжується, то створюється не новий наказ про запровадження дистанційної роботи чи про оголошення простою, а наказ про продовження дистанційної роботи чи простою на період карантину.

При підготовці СПЕЦВИПУСКУ використано нормативно-правові документи МОН України, матеріали ДСЯО України, інші матеріали, які знаходяться у відкритому доступі.

Упорядник СПЕЦВИПУСКУ:

ЛЕОНІД БУЙМІСТЕР, методист науково-методичного центру професійного розвитку керівних та педагогічних працівників установ і закладів дошкільної та загальної середньої освіти Хмельницького ОШПО

Більше оперативної інформації:

Сайт ХОШПО <https://hoippo.km.ua/>

Сайт НМЦ <https://nmts-koordinatsiji-metodsluzhb.webnode.com.ua/>

Ми у Facebook <https://www.facebook.com/groups/reforma.osvity/?ref=share>